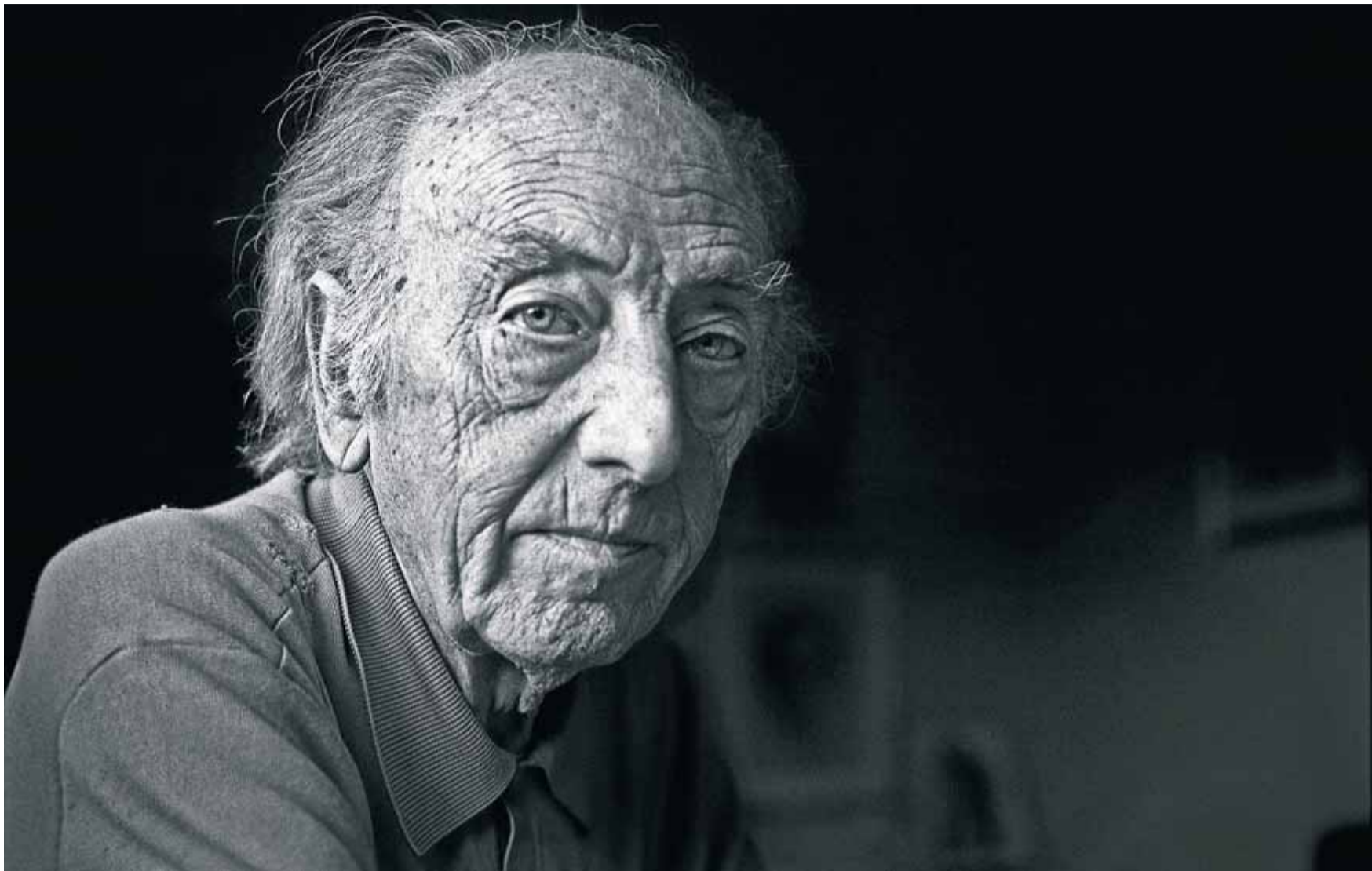

CATALANS
DE LES LLETRES
I LES ARTS
DEL SEGLE XX
Fotografies:
Ferran Sendra
i Robert Ramos
Textos: David
Castillo, Joan-Pere
Viladecans,
Joan Rendé,
Julià Guillamon,
Ada Castells
i Carlos Zanón
Editorial: Arola
(Tarragona, 2013)
Pàgines: 240
Preu: 20 euros

El senyor Nikon i 'mister' Canon

Fa gairebé dos-cents anys, el 1816, el científic francès Nicéphore Niepce va obtenir la primera fotografia després d'exposar durant vuit hores a la llum del sol una càmera obscura amb un suport que tenia sensibilitat gràcies a una emulsió química amb sals de plata. La imatge més antiga que es conserva, però, és del 1826.

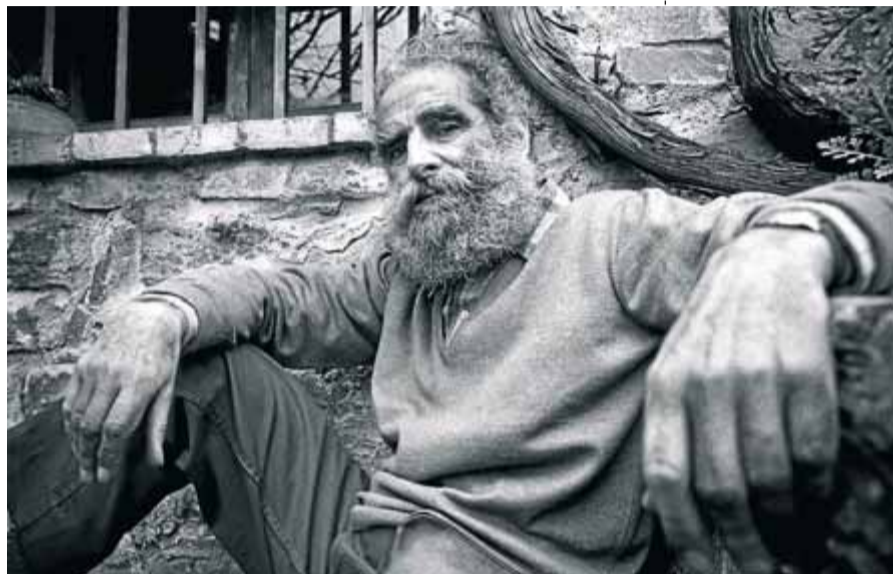
El 1839, un altre francès, Louis Daguerre, va donar a conèixer les seves millores respecte als experiments de Niepce, en concret reduint el temps d'exposició. Haver d'estar vuit hores fent l'estàtua segur que espatllava qualsevol casament, aniversari o festa familiar. El típic "espereu un moment, que us farà una foto" havia de ser una frase més temuda que "farem una sessió de guillotina".

Bromes a banda, com sol passar amb els avenços científics, l'evolució de la fotografia es va anar accelerant i van aparèixer dife-

Arola ha publicat 'Catalans de les lletres i les arts del segle XX', un recull de les fotografies que Ferran Sendra i Robert Ramos van fer durant 25 anys per il·lustrar entrevistes de l'Avui. La tria ha significat una recerca laboriosa que ha permès incloure una majoria d'obres inèdites

rents opcions de la idea de captar una imatge i retenir-la en un suport. L'astrònom alemany Johann Heinrich von Mädler va idear un sistema similar a les Polaroid. Poc temps després, William Fox Talbot (entre altres coetanis) es va basar en un paper cobert amb clorur de plata que produïa una imatge en negatiu que podia ser positivada tants cops com calgués, com la fotografia *normal* durant molts anys, fins a l'arribada de l'era digital, de visió immediata, pràctica, però fràgil de conservar si no la imprimim o hi apliquem una seguretat extrema.

Què va fer que gairebé des dels inicis la fotografia ja resultés un èxit a l'abast d'uns quants? Doncs que en molt menys temps i per molts menys diners la burgesia nascuda amb la Revolució Industrial podia tenir uns retrats en daguerreotip i no calia que fossin pintats. Molts pintors retratistes segur que

van pensar en la mare de Daguerre durant les hores lliures que van començar a tenir.

L'esplendor comercial va començar el 1888, quan Kodak va posar a la venda càmeres amb un rodet de cent fotos i va industrialitzar el procés de revelat. És curiós que, tot i que les imatges en color no van trigar a aparèixer, els amants del blanc i negre –hi insistim, amb pel·lícula, no digital– treballen amb un sistema pràcticament idèntic al del 1925, quan es va crear la Leica de 35mm.

La fotografia pot ser publicitària, domèstica, científica, documental, artística... Encara més amb l'actual democratització i vulgarització del mitjà gràcies o per culpa del mòbil. D'altra banda, la premsa sempre ha estat un gran àlbum de fotos en què podem veure des d'un gol fins a un incendi, passant per un president del que sigui, una cabra amb dos caps, un artefacte digital o una desfilada de moda.

D'estils de fotografia n'hi ha tants com es vulgui, però n'hi ha un, el retrat, que pivota

entre el document i l'art, entre l'instant caçat al vol i l'esteticisme, entre el fotoperiodisme i la poesia visual. Grans noms de la fotografia l'han practicat: Cartier-Bresson, Lee Miller, Català Roca, Avedon, Brassai, Joan Colom, Abba, Lartigue, Eugeni Forcano, Annie Leibovitz, Mapplethorpe...

Sendra i Ramos, reporters gràfics

Ferran Sendra (ell amb Nikon) i Robert Ramos (ell amb Canon), que van ser reporters gràfics de l'Avui des dels inicis (1976) i durant molts anys, han reunit en un llibre retrats de personalitats catalanes de les lletres i les arts que van tenir l'oportunitat de fotografiar, sense ser conscients de la transcendència històrica del que estaven fent, perquè el present té això, la mateixa acció de viure poques vegades ens permet tenir temps per valorar el que estem vivint.

Ha estat una feina enorme, tal com expliquen, de recerca de negatius i tria de la imatge precisa. Encara més quan en la majoria

de casos eren retrats per a una entrevista, no pas per a una exposició. Com diuen al pròleg amb un rodolí involuntari: "Frank Zappa i Joan Miró compartien, amb naturalitat, cubeta de revelat."

Aquí rau un dels molts mèrits del llibre, cercar la imatge que potser en un principi va ser descartada per a la funció que havia de tenir i que en el context present traspasa la frontera informativa puntual per esdevenir bellesa amb argument lliure. La tria, admeten ells mateixos, ha estat el més difícil.

Arola ens ofereix una magnífica edició del projecte (i *magnífica* no és un adjectiu gratuït, en aquest cas) impulsat per Sendra i Ramos, per David Castillo i pels germans Arola, Alfred i Fèlix. Les primeres cinquanta pàgines de l'obra recullen fotografies diverses (de grup, durant entrevistes, tirallongues de contactes, muntatges...) acompanyant la presentació de tots dos fotògrafs (*Què en fareu de tantes fotos?*) i un seguit de textos que parlen de la fotografia, l'època, els fotògrafs; expliquen anècdotes de les entrevistes, i aporten reflexions valuoses que fan de bon llegir i enriqueixen el llibre.

Aquests textos, per ordre d'aparició, són de Joan-Pere Viladecans (*La foto fixa*), Joan Rendé (*Dos tiradors de precisió*), David Castillo (*Només ens salvarà la qualitat*), Julià Guillamón (*Retrats amb un cop de moto*), Ada Castells (*Cercar-los la mirada*) i Carlos Zanón (*Els Catalunya*). Després, arriben els 81 retrats, un per cada doble pàgina, dividits per les seccions *Escriptors de l'exili*, *Els grans noms de la postguerra*, *El repte de la represa*, *Entre la literatura i el periodisme*, *La generació dels setanta*, *El tombant dels anys vuitanta*, *Pensadors, historiadors i crítics*, *Escriptors catalans en castellà* i *L'art i els artistes*.

Cada imatge va acompanyada d'un fragment d'obra o d'alguna declaració en el cas dels artistes, retalls de veu triats per Castells (autors catalans), Zanón (autors castellans) i Elena Llorens (artistes).

Si el precepte que recorda Castillo és cert, si "només ens salvarà la qualitat", *Catalans de les lletres i les arts del segle XX* està salvat més enllà del judici final, en el cas que n'hi hagi i que el llibre hi estigui inculpat. *

Dos de cada.

A l'esquerra del tot, Agustí Bartra i, just al damunt d'aquestes ratlles, Carles Fontseré, retrats per Ferran Sendra.

Mercè Rodoreda i, a sota, J.V. Foix i Joan Miró, retrats per Robert Ramos

Tast de noms

Alguns dels noms de les 81 personalitats retratades ajuden a entendre la magnitud de l'obra: noms com ara Pere Calders, Joan Oliver, M. Aurèlia Capmany, Manuel de Pedrolo, Nèstor Luján, Carme Riera, Brossa, Montserrat Roig, Terenci Moix, Quim Monzó, Baltasar Porcel, Maria-Mercè Marçal, Manuel Vázquez Montalbán, Joan Fuster, Salvador Dalí, Joan Miró, Antoni Tàpies...